

วัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการประเมินโครงการ *Objective, Indicator and Criterion for Project Evaluation*

พงศ์เทพ จิระโร*

pongthep@buu.ac.th

บทคัดย่อ

ในการประเมินโครงการแต่ละครั้ง ขั้นตอนการประเมินโครงการที่สำคัญที่จะนำไปสู่การประเมินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมิน การกำหนดตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนจะนำไปสู่ความถูกต้องและความสำเร็จของการประเมินโครงการ ประการต่อมาการระบุตัวบ่งชี้เป็นการกำหนดขอบเขตของการประเมินเพื่อให้ผลประเมินสะท้อนถึงคุณภาพของโครงการ ความชัดเจนของตัวบ่งชี้จะทำให้ผลการประเมินถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ อีกปัจจัยหนึ่งคือการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ควรจะได้รับ การยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอันจะนำไปสู่การยอมรับในผลการประเมิน

คำสำคัญ วัตถุประสงค์ , ตัวบ่งชี้ , เกณฑ์, การประเมินโครงการ

Abstract

There are three essential factors for efficiency of project evaluation. The first factor is evaluation objectives identification. The objectives should be related to project purposes. The relating bring about to accurate information and success achievement of the project. Secondly, indicator identification is a procedure to reflect the project quality. Clarity of indicator come about high validity and reliability for the evaluation results. The last factor is criterion identification. The criterion should be accepted by stakeholders that make them believe and accept the evaluation results. Evaluators should evaluate the project by three factors that make their evaluation results will be accurate, believable and acceptable by stakeholders.

Keyword Objective, Indicator, Criterion, Project evaluation

---

*อาจารย์ นาวาตรี ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทนำ

การประเมินโครงการเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ผู้บริหารมีสารสนเทศนำไปใช้ในการบริหารงานให้บรรลุตามนโยบายและแผน ในปัจจุบันมีการดำเนินโครงการจำนวนมากที่ไม่มีการประเมินโครงการ หรือมีการประเมินโครงการแต่ผลการประเมินไม่ชัดเจนไม่ครอบคลุมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมินได้ บทความนี้เป็นการนำเสนอแนวคิดและแนวทางเพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพ และผลการประเมินเกิดประโยชน์สูงสุดโดยการประเมินโครงการที่ดีควรเริ่มดำเนินการที่มีความชัดเจนเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การกำหนดตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ในการประเมิน

ตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน

ความหมาย ของวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการใดโครงการหนึ่งหลังจากวิเคราะห์โครงการที่จะประเมินแล้วขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้การประเมินมีทิศทางและมีความชัดเจน คือการกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน (Evaluation Objective) ให้มีความครอบคลุม ชัดเจน ในการกำหนดจุดประสงค์ของการประเมิน (Evaluation Objective) ควรพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายการประเมิน (Evaluation Goal) ก่อนว่ามีจุดมุ่งหมายใด จุดมุ่งหมายในการประเมินจะบอกถึงเจตจำนงของผู้ประเมินในการนำผลจากการประเมินไปใช้ว่าต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการติดตาม กำกับงาน ปรับปรุงการดำเนินงาน ขยายผลการดำเนินงาน ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานต่อไป หรือมีจุดมุ่งหมายใช้ในการตัดสินใจยุติการดำเนินงาน ลักษณะจุดมุ่งหมายยังเกี่ยวข้องกับระยะ

เวลาในการประเมิน หากเป็นการติดตามกำกับงาน หรือปรับปรุงการดำเนินงานจะสามารถจัดอยู่ในรูปแบบการประเมินความก้าวหน้าของโครงการ แต่ถ้าเป็นการขยายผลการดำเนินงาน หรือใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานต่อไปหรือตัดสินใจยุติการดำเนินโครงการต่อไป จะจัดเป็นการประเมินสรุปผลการดำเนินงาน

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน (Evaluation Objective) เป็นงานในขั้นตอนแรกของการประเมิน ผู้ประเมินสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินได้โดยการพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของโครงการ (Project Objective) หรือความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน หรือประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ หรือแบบจำลองการประเมิน (Model) หรือใช้ทุกแบบผสมผสานกัน โดยประเด็นที่กำหนดขึ้นจะต้องมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน และสอดคล้องกับรายละเอียดในการดำเนินโครงการ

โดยสรุปการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน (Evaluation Objective) หมายถึง กระบวนการในการระบุความต้องการของผู้ที่ทำการประเมินว่าต้องการประเมินอะไร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินได้ครอบคลุม ชัดเจนและกำหนดอย่างมีเหตุผล จะทำให้กำหนดตัวบ่งชี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลการประเมินมีคุณค่า ตรงประเด็น ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมินได้เป็นอย่างดี

ความสำคัญของการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน (Evaluation Objective) เป็นการกำหนดว่าจะประเมินครอบคลุมประเด็นใดบ้าง การกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมินที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ จะทำให้ผู้บริหารโครงการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการได้สารสนเทศที่ถูกต้องครอบคลุม ทำให้ทราบถึงความสำเร็จของโครงการว่าโครงการนั้นบรรลุหรือไม่เพียงใด

ทำให้ได้แนวทางในการปรับปรุง พัฒนาโครงการ และนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินโครงการที่เป็นประโยชน์ มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด

ในการประเมินโครงการในแต่ละครั้งสิ่งที่มีความสำคัญที่ได้จากการประเมินอีกส่วนหนึ่งคือข้อเสนอแนะ ผลการประเมินที่มีวัตถุประสงค์ในการประเมินชัดเจนจะทำให้ได้ผลประเมินชัดเจนทำให้ผู้ใช้ผลประเมินได้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจน เป็นประโยชน์ เป็นไปได้ มีความถูกต้องเหมาะสมมากขึ้น

1.2 การเขียนวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

การเขียนวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับเป้าหมายโครงการ ครอบคลุมคุณลักษณะของโครงการ การเขียนวัตถุประสงค์ของการประเมินได้ชัดเจนจะกำหนดตัวบ่งชี้ได้ชัดเจนผลการประเมินก็จะชัดเจน

การเขียนวัตถุประสงค์ของการประเมิน (Evaluation Objective) เป็นการกำหนดว่าจะประเมินครอบคลุมอะไรบ้าง โดยทั่วไปจะต้องมีการวิเคราะห์โครงการนั้น ๆ ก่อนว่ามีวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร มีรายละเอียดอื่น ๆ เช่น ที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการ เป้าหมาย กิจกรรมของโครงการ เป็นอย่างไร จากนั้นจึงกำหนดวัตถุประสงค์ในการประเมิน โดยทั่วไปนิยมกำหนดตามแบบจำลองหรือโมเดลการประเมิน (Evaluation Model) ของนักวิชาการ ด้านการประเมิน การเขียนวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการจะใช้กรอบการประเมินตามโมเดลใดโมเดลหนึ่งตามนักคิดนักประเมินที่มีอยู่ก่อนแล้วก็ได้ หรืออาจกำหนดโดยบูรณาการโมเดลมากกว่าหนึ่งโมเดลก็ได้ หรืออาจกำหนดขึ้นใหม่ตามความเหมาะสมของบริบทของโครงการนั้น ๆ ก็ได้ที่พบได้ทั่วไป เช่น กำหนดขึ้นตามกรอบความคิด CIPP Model Stufflebeam (1973) ซึ่งเป็นกรอบ

การประเมินที่มีความนิยมกันมาก คือการประเมินครอบคลุม บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ยังมีนักประเมินอีกหลายท่านที่เป็นเจ้าของทฤษฎีการประเมิน ได้แก่ Tyler (1942) กำหนดกรอบประเมินโดยอิงวัตถุประสงค์ Scriven (1967) กำหนดกรอบประเมินโดยอิงความก้าวหน้าและประเมินผลสรุป (Formative-Summative) ส่วน Cronbach (1989) กำหนดกรอบประเมินโดย ประเมินกระบวนการ ความสามารถทั่วไป เจตคติ และการประเมินติดตามผล สำหรับการประเมินของ Kirkpatrick (1978) กำหนดกรอบการประเมิน 4 ด้าน (RLBR) คือ ประเมินปฏิกิริยา (Reaction) การเรียนการสอน (Learning) พฤติกรรม (Behavior) และผลลัพธ์ที่เกิดกับองค์กร (Result) โมเดลการประเมินของ Patton (1980) เน้น Utilization-Focused Evaluation แยกลูกค้าวิธีเก็บข้อมูล หมวดหมู่ของสารสนเทศ โมเดลการประเมินของ Hammond (Worthen & Sanders 1973) กำหนดกรอบการประเมินเป็น 3 มิติ คือ พฤติกรรม (Behavioral), การสอน (Instruction), และสถาบัน (Institutional) โมเดลการประเมินของ Stake (1976) กรอบการประเมินจะครอบคลุมสภาพที่เป็นอยู่ก่อน (Antecedents), กระบวนการปฏิบัติ (Transaction), ผลลัพธ์ (Outcomes) โมเดลการประเมินของ Welch (1974) กำหนดการประเมินครอบคลุม การเก็บข้อมูล (Gathering), กระบวนการ (Processing), รายงาน (Reporting) สำหรับโมเดลของ Alkin (1969) กำหนดกรอบการประเมินครอบคลุม ระบบการประเมิน (System Assessment), การวางแผน (Program planning), การประเมินผลการลงมือปฏิบัติ (Implementation Evaluation), การประเมินผลการความก้าวหน้า (Progress Evaluation), การประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) นอกจากนี้ยังมีการประเมิน โดยใช้ทฤษฎี

ในการขับเคลื่อน (Theory-driven evaluation) ของ Chen (2005) เป็นการประเมินครอบคลุมตามทฤษฎี จากการศึกษาทฤษฎีของโครงการนั้นหรือทฤษฎีของสิ่งที่จะทำการประเมิน เป็นต้น

การเขียนวัตถุประสงค์การประเมินมักขึ้นต้นด้วยคำสำคัญคือ “เพื่อประเมิน...” ใช้ในการบอกว่าจะประเมินอะไรนั่นเอง การเขียนวัตถุประสงค์การประเมินจะนำไปสู่การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการประเมินและการกำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมินต่อไป

ตอนที่ 2 การกำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมิน

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ของการประเมิน

ความหมายของตัวบ่งชี้ (Indicator)

หลังจากกำหนดวัตถุประสงค์การประเมิน (Evaluation Objective) ได้ชัดเจนแล้วสิ่งที่ผู้ประเมินต้องใช้ทักษะของนักประเมินที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งคือการกำหนดตัวบ่งชี้ หรือตัวชี้วัด (Indicator) ในการประเมิน

ตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด (Indicator) หมายถึงสิ่งที่จะสะท้อนถึงคุณภาพของโครงการที่จะทำการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประเมิน (Evaluation Objective) ที่กำหนดไว้ โดยแต่ละวัตถุประสงค์ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเอง หรือมีกระบวนการกำหนดว่ามีตัวบ่งชี้ใดบ้างที่จะสะท้อนถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ ซึ่งแต่ละวัตถุประสงค์การประเมินอาจประกอบด้วย ตัวบ่งชี้เดียว หรือมากกว่าหนึ่งตัวบ่งชี้ ก็ได้ ตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจนเป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถวัด(Measure)ได้ชัดเจน โดยทั่วไปตัวบ่งชี้แต่ละตัวจะมีระดับการวัดใดระดับการวัดหนึ่ง (Scale of Measurement) ได้แก่ นามบัญญัติ (Nominal scale) เรียงอันดับ (Ordinal scale) อันตรภาค (Interval scale) หรือ อัตราส่วน (Ratio scale) หรือนักวิชาการทางการประเมินบางท่านอาจแบ่งออก

เพียงสองกลุ่มเป็น ตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ (Quantitative Indicator) และตัวบ่งชี้เชิงคุณลักษณะ (Qualitative Indicator) ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นควรเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญต่อการประเมินเท่านั้น ที่เรียกว่า KPI (Key Performance Indicator) ในการดำเนินโครงการสำหรับโครงการที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์โครงการชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน การกำหนดตัวบ่งชี้ก็ทำได้ไม่ยาก จากการวิเคราะห์โครงการที่จะประเมินจะทำให้ทราบว่าในวัตถุประสงค์ของโครงการหรือในเป้าหมายของโครงการประกอบด้วยตัวบ่งชี้ใดบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากโดยทั่วไปการเขียนเป้าหมายของโครงการที่มีความชัดเจนจะประกอบด้วยตัวบ่งชี้และเกณฑ์อยู่แล้ว ดังตัวอย่าง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

“เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้เรื่องการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน”

เป้าหมาย

“ความรู้เฉลี่ยหลังเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60”

ตัวบ่งชี้

“คะแนนความรู้เฉลี่ย (มีหน่วยการวัดเป็นร้อยละ)”

เกณฑ์

“ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ”

กรณีนี้หากผู้ประเมินทำการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยถ้าพบว่าคะแนนเฉลี่ย ต่ำกว่าร้อยละ 60 แสดงว่าโครงการอบรมนี้ไม่บรรลุหรือถือว่ามีผลประเมินไม่ผ่าน ในทำนองเดียวกัน หากผู้ประเมินทำการวัดความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ถ้าพบว่าคะแนนเฉลี่ย ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 แสดงว่าโครงการอบรมนี้บรรลุหรือถือว่ามีผลประเมินผ่าน หรือในการประเมินคุณภาพ ก็จะถือว่ารับรองคุณภาพ (หากโครงการมีตัวบ่งชี้เดียว)

ความสำคัญของตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ที่ดีเป็นตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจน สามารถวัดได้ชัดเจนจะทำให้ผลการประเมินมีความตรง (Validity) มีความถูกต้อง ครบคลุมและสามารถสะท้อนคุณภาพโครงการได้ดีทำให้ผลการประเมินมีประสิทธิภาพ ผู้ใช้ผลประเมินมีสารสนเทศที่จะก่อประโยชน์สูงสุดต่อสิ่งที่มุ่งประเมิน นำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาได้ตรงประเด็นทันเวลา หรือนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุม ทำให้การวัดขาดความตรง (Validity) ขาดความเที่ยง (Reliability) ทำให้ผลการประเมินผิดพลาด ไม่ครอบคลุมไม่สามารถสะท้อนคุณภาพโครงการได้ นำไปสู่การพัฒนาส่งเสริมโครงการที่ผิดจุดที่ควรได้รับการพัฒนา หรือนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด ทำให้เกิดความสูญเสียหรือทำให้เกิดความสูญเปล่าและไม่คุ้มค่า

2.2 หลักการเขียน/แนวปฏิบัติในการ

กำหนดตัวบ่งชี้การประเมิน

การกำหนดตัวบ่งชี้การประเมิน เป็นการระบุสิ่งที่ต้องการประเมินให้ ครบคลุม วัตถุประสงค์การประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนย่อมสามารถวัดได้ชัดเจนซึ่งควรเขียนเป็นนาม (Noun) โดยแต่ละวัตถุประสงค์การประเมินอาจมีเพียงตัวบ่งชี้เดียวหรือมากกว่าหนึ่งตัวบ่งชี้ก็ได้ แต่ควรเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญ และควรเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดในการกำหนดตัวบ่งชี้ควรทราบถึงประเภทของตัวบ่งชี้ว่ามีการแบ่งตัวบ่งชี้ได้หลายวิธี ได้แก่

การแบ่งตัวบ่งชี้ตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น ตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียน ตัวบ่งชี้ด้านครู และตัวบ่งชี้ด้านผู้บริหาร

การแบ่งตัวบ่งชี้เชิงระบบ เช่น ตัวบ่งชี้ปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวบ่งชี้กระบวนการ (Process) และตัวบ่งชี้ผลผลิต (Output)

การแบ่งตัวบ่งชี้ตามชนิดของข้อมูล อาจแบ่งเป็นตัวบ่งชี้ออกเป็นสองประเภทใหญ่ๆได้แก่ ตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ และตัวบ่งชี้เชิงคุณภาพ

การแบ่งตัวบ่งชี้ตามระดับการวัด (Scale of Measurement) แบ่งตัวบ่งชี้ออกเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ระดับนามบัญญัติ ตัวบ่งชี้ระดับเรียงอันดับ ตัวบ่งชี้ระดับอันตรภาค และตัวบ่งชี้ระดับอัตราส่วน ในที่นี้จะแบ่งตัวบ่งชี้ออกเป็น 4 ประเภทตามระดับการวัด ดังนี้

1. นามบัญญัติ (Nominal scale) เป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้เป็นเชิงคุณลักษณะ จัดเป็นกลุ่มๆ ค่าที่ได้ไม่ต่อเนื่อง ช่วงคะแนนไม่เท่ากัน หากค่าเฉลี่ยไม่ได้ เช่น เพศ อาชีพ หรือ ตัวบ่งชี้ด้านครู ด้านผู้บริหาร ในการประเมินคุณภาพรอบที่ 2 ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่วัดโดยใช้ Rubric score เช่น ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมของครู

2. เรียงอันดับ (Ordinal scale) เป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้เป็นเชิงคุณลักษณะ จัดเป็นกลุ่มๆ ค่าที่ได้มีความต่อเนื่อง เรียงลำดับจากมากไปน้อย หรือจากน้อยไปมาก หรือเรียงจากก่อนมาหลัง แต่ช่วงคะแนนไม่เท่ากัน หากค่าเฉลี่ยไม่ได้ เช่น ชั้นยศทหาร ตำรวจ ลำดับการเข้าเส้นชัย ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัย หรือตัวบ่งชี้ผลการประเมินที่วัดโดยใช้ Rubric score ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์

3. อันตรภาค (Interval scale) เป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้เป็นเชิงปริมาณ ค่าที่ได้มีความต่อเนื่อง เรียงลำดับจากมากไปน้อย หรือจากน้อยไปมาก ช่วงคะแนนมีค่าเท่ากัน หากค่าเฉลี่ยได้แต่มีศูนย์ (0) ไม่แท้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ คะแนนผลการเรียนรายวิชาต่างๆ หรือตัวบ่งชี้ประเภท ความพึงพอใจต่อโครงการ

4. อัตราส่วน (Ratio scale) เป็นตัวบ่งชี้ที่วัดได้เป็นเชิงปริมาณ ค่าที่ได้มีความต่อเนื่องเรียงลำดับจากมากไปน้อย หรือจากน้อยไปมาก ช่วงคะแนน

มีค่ากัน หากค่าเฉลี่ยได้มีศูนย์ (0) แท้ เช่น ร้อยละของบทความวิจัย เงินเดือน

แนวปฏิบัติในการเขียนหรือการกำหนดตัวบ่งชี้ (Indicator)

จากที่กล่าวมา ตัวบ่งชี้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของสิ่งที่จะประเมิน ควรเขียนให้เป็นคำนาม สามารถวัดได้อยู่ในระดับการวัดใดระดับการวัดหนึ่ง ดังนั้นก่อนลงมือประเมินควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าวัตถุประสงค์การประเมินแต่ละวัตถุประสงค์ มีตัวบ่งชี้ใดบ้างที่จะสะท้อนถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ ซึ่งแต่ละวัตถุประสงค์ในการประเมินอาจประกอบด้วย ตัวบ่งชี้เดียว สองตัวบ่งชี้ หรือหลายตัวบ่งชี้ ก็ได้

การกำหนดตัวบ่งชี้อาจใช้โมเดลการประเมินโมเดลใด โมเดลหนึ่ง หรือบูรณาการจากหลายโมเดล หรือ จะกำหนดโดยผู้ประเมินหรือทีมประเมินเป็นผู้กำหนดโมเดลขึ้นเองที่สอดคล้องกับธรรมชาติของโครงการนั้นๆ หรือตามความต้องการของเจ้าของโครงการหรือเจ้าของทุนก็ได้ ในการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ได้รับการยอมรับทั้งผู้ประเมินและผู้รับการประเมิน และผู้ใช้ผลประเมิน อาจต้องใช้กระบวนการวิจัย ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับ หรือใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ก็ได้อีกเช่นกัน

2.3 กรณีตัวอย่างการกำหนดตัวบ่งชี้ของการประเมิน

ตัวอย่างการกำหนดตัวบ่งชี้ที่มีความหลากหลาย และมีความชัดเจนที่พบได้โดยทั่วไปได้แก่ ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้หลายประเภท แต่ละตัวบ่งชี้ระบุวิธีการวัด และเกณฑ์ไว้ค่อนข้างชัดเจนสำหรับ

ตัวบ่งชี้ในการประเมินโครงการฝึกอบรมต้องเป็นตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ (Project Objective) และวัตถุประสงค์การประเมิน (Evaluation Objective) เป็นหลัก

ตัวอย่างการกำหนดตัวบ่งชี้ในการประเมินจำแนกประเภทตามระดับการวัด

ตัวอย่างที่ 1

ตัวบ่งชี้ประเภทนามบัญญัติ (Nominal scale)

ตัวบ่งชี้ของการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่ สองของ สมศ.

ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 คุณธรรม จริยธรรม ความมุ่งมั่น และการอุทิศตนในการทำงาน ของผู้บริหาร การวัดใช้ (rubric score)

1. ผู้บริหารประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร
3. ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการบริหารเพื่อผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ผู้บริหารอุทิศเวลาในการทำงาน

เกณฑ์

มี 0-1 ข้อ = ปรับปรุง มี 2 ข้อ = พอใช้ มี 3 ข้อ = ดี มี 4 ข้อ = ดีมาก

ตัวบ่งชี้ประเภทอันตรภาค(Interval scale)

ตัวบ่งชี้ของการประเมินคุณภาพภายนอกด้าน การอาชีวศึกษา รอบที่สองของ สมศ.

ตัวบ่งชี้ที่ 2.4 ระดับความพึงพอใจของ นายจ้างและผู้ประกอบการ การวัด (ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ)

เกณฑ์

ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ต่ำกว่า 2.50 = ปรับปรุง
 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 2.5 - 3.49 = พอใช้
 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 3.50 ขึ้นไป = ดี

ตัวอย่างที่ 2 ตัวบ่งชี้ของการประเมินโครงการ ฝึกอบรม

ตัวบ่งชี้ประเภทเรียงอันดับ (Ordinal scale)

วัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีส่วน
 ร่วมในการวางแผนกลยุทธ์

ตัวบ่งชี้ การมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์

การวัด (ใช้ rubric score)

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดปรัชญา
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนกลยุทธ์
3. มีส่วนร่วมในการกำหนดตัวบ่งชี้
4. มีส่วนร่วมในการเขียนโครงการ
5. มีส่วนร่วมในการนำแผนไปใช้
6. มีส่วนร่วมในการประเมินแผน
7. มีส่วนร่วมในการปรับแผน

เกณฑ์

มีข้อ 1- 2 = ปรับปรุง มี ข้อ 1 - 4 = พอใช้
 มีข้อ 1- 6 ขึ้นไป = ดี

ตัวบ่งชี้ประเภทอัตราส่วน (Ratio scale)

วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้ผู้เข้าอบรม
 มีความรู้เรื่องการทําวิจัย

ตัวบ่งชี้ ร้อยละของผู้เข้าอบรมที่มีความรู้เรื่อง
 การทําวิจัยผ่านเกณฑ์เบื้องต้น (50%)

การวัด (เจนนับจากจำนวนผู้เข้าอบรมทั้งหมด
 นำมาคิดเป็นร้อยละ)

เกณฑ์

ร้อยละ 1 - 59 = ปรับปรุง , ร้อยละ 60 -
 79 = พอใช้ , ร้อยละ 80 ขึ้นไป = ดี

ตอนที่ 3 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

3.1 ความหมายและความสำคัญของเกณฑ์ การประเมินโครงการ

ความหมายของเกณฑ์การประเมิน โครงการ

ในการประเมินโครงการแต่ละครั้งหลังจาก
 กำหนดตัวบ่งชี้ได้ชัดเจน ครบถ้วนครอบคลุมแล้วจะ
 ต้องมีเกณฑ์ (Criteria) เพื่อจะนำมาเทียบกับผลการวัด
 แต่ละตัวบ่งชี้ จึงจะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาโครงการ
 หรือใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการได้โดยทั่วไป
 แบ่งเป็นเกณฑ์สัมพัทธ์ และเกณฑ์สัมบูรณ์

เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นในที่นี้จะสรุปความหมาย
 ของเกณฑ์ว่า เกณฑ์ (Criteria) หมายถึง ระดับที่
 กำหนดขึ้นและเป็นที่ยอมรับกันในสถานการณ์ใด
 สถานการณ์หนึ่งเพื่อใช้เป็นสิ่งที่นำมาเทียบกับค่าที่
 ได้จากผลการวัดตัวบ่งชี้ เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นจึงควร
 สอดคล้องกับระดับการวัด (Scale of Measurement)
 วิธีวัด (Measure Methodology) หน่วยที่ใช้วัด (Unit
 of Measurement) การใช้เกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกัน
 โดยทั่วไปถือว่าเป็นมาตรฐาน (Standard)
 ตัวอย่าง เช่น

หากอาจารย์ผู้สอนกำหนดว่า สอบได้ 80% ได้
 A (ถือว่าเป็น เกณฑ์ ของอาจารย์ท่านนั้น)

หากเกณฑ์ที่กำหนดนั้น (80%) สอดคล้องกับ
 ระดับที่มหาวิทยาลัยกำหนดถือว่า เกณฑ์ ของอาจารย์
 ท่านนั้น ได้มาตรฐานของมหาวิทยาลัยนั้น

หากเกณฑ์ที่กำหนดนั้น (80%) สอดคล้องกับ
 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศใช้ ถือว่า เกณฑ์ ของอาจารย์
 ท่านนั้นได้มาตรฐานของประเทศ

หากเกณฑ์ที่กำหนดนั้น (80%) สอดคล้อง
 กับมหาวิทยาลัยทั่วโลกใช้ ถือว่า เกณฑ์ ของอาจารย์
 ท่านนั้นได้มาตรฐานโลก

ความสำคัญของเกณฑ์การประเมิน โครงการ

การกำหนดเกณฑ์ที่ดีมีหลักการกำหนดเชิงวิชาการ มีความเป็นไปได้ มีความน่าเชื่อถือได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้รับประโยชน์ร่วม อันประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับการประเมิน ผู้ประเมิน และผู้ใช้ผลการประเมิน จะทำให้ผลการประเมินได้รับการยอมรับ เกณฑ์ที่ดีสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในการประเมินแต่ละครั้ง หรือแต่ละวงรอบจะทำให้ผู้รับการประเมินหรือหน่วยงานที่ถูกประเมินได้มีการพัฒนา เกณฑ์ที่ดีจึงควรมีความท้าทาย และมีความยุติธรรมกับผู้รับการประเมินทุกคนทุกกลุ่ม หรือทุกหน่วย

หากการกำหนดเกณฑ์ขาดหลักการเชิงวิชาการ หรือกำหนดเกณฑ์ที่เป็นไปไม่ได้ ผลการประเมินย่อมไม่เกิดประโยชน์ อาจบั่นทอนการปฏิบัติงานและลดประสิทธิภาพผลงาน เกณฑ์ที่ขาดความน่าเชื่อถือจะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะทำให้ผลการประเมินไม่ได้รับการยอมรับ เกณฑ์ที่กำหนดถาวรปรับเปลี่ยนไม่ได้ บางครั้งทำให้ไม่เกิดความท้าทายทำให้ไม่เกิดการพัฒนา บางครั้งเกณฑ์ที่ขาดความยุติธรรมกับทุกคนทุกกลุ่ม หรือทุกหน่วยอาจทำให้ ผู้รับการประเมินเกิดความแตกแยกในองค์กร การร้องเรียน หรืออาจเกิดสิ่งไม่พึงประสงค์อื่น ๆ ตามมา

เกณฑ์การประเมิน (Criteria)

การกำหนดเกณฑ์การประเมินต้องมีความสอดคล้องกับผลการวัด ประกอบด้วยเกณฑ์ภายในซึ่ง

ใช้กับการประเมินแบบอิงกลุ่ม เป็นเกณฑ์ที่ได้จากการเทียบเคียงภายในสิ่งที่รับการประเมินกันเอง และเกณฑ์ภายนอกที่ใช้ในการประเมินแบบอิงเกณฑ์เป็นการกำหนดระดับมาก่อนหรือได้จากมาตรฐานที่มีกำหนดไว้แล้ว

ในการประเมินโครงการหากกำหนดตัวบ่งชี้ที่ดี ผลการวัดมีคุณภาพแล้ว สิ่งที่จะทำให้ผลการประเมินน่าเชื่อถือมีคุณค่าในการนำมาตัดสินใจในการบริหารคือ เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการประเมินซึ่งมีทั้งเกณฑ์ภายในและเกณฑ์จากภายนอก หรือที่ทราบ ๆ กันโดยทั่วไป คือ การประเมินแบบอิงกลุ่ม หรืออิงเกณฑ์ ซึ่งโดยทั่วไปประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา กับเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินผลที่มาจากเกณฑ์นั้นหากมีการกำหนดไว้ชัดเจนแล้วในโครงการให้ใช้เกณฑ์จากโครงการที่กำหนดไว้แล้วนั้น หากไม่ได้กำหนดไว้ก่อนผู้ประเมินจะเป็นผู้กำหนด โดยต้องเป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งก็ต้องสอดคล้องกับระดับการวัด (Scale of measurement) สอดคล้องกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยทั่วไปเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วยเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อกำหนดระดับ (Grading) กับเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสิน (Judge)

เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาจะมีได้หลายค่าจาก 1 ผลการวัด เช่น ในกรณีค่าเฉลี่ยจากมาตรประมาณค่า (Rating scale) ที่พบได้โดยทั่วไปมีการแปลความหมายอยู่ 2 แบบ คือ การแปลความหมายโดยใช้จุดกึ่งกลางชั้น (Mid point Average) กับการแปลความหมายโดยการกำหนดช่วงเท่า (Interval equal) ในการประมาณค่าจากค่าเฉลี่ย มาตรประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ประมาณค่าจุดกลาง	แปลความหมาย	ช่วงเท่ากัน
1.00 - 1.49	ผลการประเมินระดับ ต่ำสุด / น้อยที่สุด / แย่มาก	1.00 - 1.79
1.50 - 2.49	ผลการประเมินระดับ ต่ำ / น้อย / แย่	1.80 - 2.59
2.50 - 3.49	ผลการประเมินระดับ ปานกลาง/พอใช้	2.60 - 3.39
3.50 - 4.49	ผลการประเมินระดับ สูง / มาก / ดี	3.40 - 4.19
4.50 - 5.00	ผลการประเมินระดับ สูงที่สุด / มากที่สุด / ดีมาก	4.20 - 5.00

พงศ์เทพ จิระโร (2552) วิธีแปลความหมายแบบประมาณค่าจุดกลาง (Mid point Average) เหมาะสำหรับการกรณีที่มีการกระจายตัวของคะแนนมีแนวโน้มเป็นโค้งปกติ (Normal curve) หรือมีข้อมูลจำนวนมากพอ ($n > 30$) ส่วนในกรณีที่มีข้อมูลที่มีการกระจายตัวมากไม่เป็นโค้งปกติ หรือมีข้อมูลจำนวนน้อย ($n < 30$) ควรเลือกแปลความหมายแบบช่วงเท่ากัน (Interval equal)

ในกรณีผลการวัดตัวบ่งชี้เป็นค่าร้อยละ (Percentage) ที่พบได้โดยทั่วไปมีการแปลความหมายอยู่ 2 แบบ คือ แปลอิงกลุ่ม เป็นการแปลความหมายเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่ม โดยใช้ $+ SD$ มากำหนดช่วงเพื่อแปลความหมายค่าเฉลี่ย กับอีกแบบเป็นการแปลความหมายโดยการกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์จากภายนอกหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ

สำหรับตัวบ่งชี้ที่ใช้มาตรวัดระดับนามบัญญัติ (Nominal scale) ผลการวัดจะเป็นข้อๆ (Rubric score) โดย เกณฑ์พิจารณาเป็นการนับจำนวนข้อไม่ ต้องเรียงข้อ

ส่วนตัวบ่งชี้ที่ใช้มาตรวัดระดับการวัดเรียงอันดับ (Ordinal scale) ผลการวัดจะเป็นข้อๆ (Rubric score) โดย เกณฑ์พิจารณาเป็นการนับจำนวนข้อโดยต้องเรียงลำดับข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินค่า โดยเกณฑ์ตัดสินของโครงการมักแสดงอยู่ในเป้าหมายโครงการ จะเป็นการกำหนดค่าที่นำไปสู่การเสนอผลการประเมินว่าผ่านหรือไม่ บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ เช่น ไม่ต่ำกว่าระดับดี (> 3.50) ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ($> 80\%$) หรือ ไม่ต่ำกว่าจำนวน...ข้อ เป็นต้น

3.2 หลักการเขียน/แนวปฏิบัติในการกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

หลักการเขียนหรือการกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

ในแต่ละวัตถุประสงค์ของการประเมินอาจประกอบด้วยตัวบ่งชี้เพียงตัวเดียวหรือมากกว่า แต่ละตัวบ่งชี้จะต้องมีระดับการวัดที่ชัดเจน ผลการวัดแต่ละตัวบ่งชี้จำเป็นต้องนำไปเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งจะขึ้นเป็นสิ่งที่สะท้อนคุณภาพของสิ่งที่ประเมิน นำมาใช้ในการจัดลำดับ หรือใช้ในการตัดสินคุณค่า การกำหนดเกณฑ์ที่พบโดยทั่วไป นิยมใช้ในการประเมินมี 2 ลักษณะ คือ

1) เกณฑ์สัมบูรณ์ (absolute criteria) เป็นการกำหนดระดับที่เป็นคุณภาพ ระดับที่ควรจะมีควรจะเป็นหรือ ควรจะได้จากโครงการ การกำหนดอาจทำโดยผู้จัดทำโครงการคือกำหนดอยู่ในตัวโครงการหรืออยู่ในเป้าหมายโครงการ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่ประเมิน เช่น การกำหนดผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรม 80% ระดับที่กำหนดขึ้นต้องเป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ถือประโยชน์ร่วม (Stakeholder) ทั้งผู้ประเมิน ผู้รับการประเมิน ผู้ใช้ผลการประเมิน และผู้รับบริการ

2) เกณฑ์สัมพัทธ์ (relative criteria) ในบางกรณี เป็นการเทียบเคียงกันเองภายในผลการวัดคราวนั้นๆ เช่น เทียบเคียงกันเองระหว่างการประเมินทั้งสามด้าน และหรือเป็นการเปรียบเทียบระหว่างแต่ละข้อรายการที่นำมาวัด แต่ละวัตถุประสงค์แต่ละตัวบ่งชี้ในโครงการเดียวกัน หรือเป็นการเทียบเคียงกันเองระหว่างผลการวัดตัวบ่งชี้เดียวกันของแต่ละโครงการย่อย หรือเป็นการเทียบเคียงจากโครงการที่มีลักษณะใกล้เคียงกันและเป็นโครงการที่จัดว่าประสบความสำเร็จ ก็สามารถทำได้

การกำหนดเกณฑ์สัมบูรณ์และเกณฑ์สัมพัทธ์ อาจทำได้โดยวิธีการต่างๆ เช่น

- 1) กำหนดโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2) การกำหนดโดยค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี หรือ 5 ปี
- 3) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มในแต่ละช่วงเวลา
- 4) การใช้มาตรฐานที่ใช้กันอยู่ทั่วไป

5) การใช้เกณฑ์จากเป้าหมายของโครงการ โดยทั่วไปในตัวโครงการ มักจะกำหนดเป้าหมายไว้ มีทั้งเป้าหมายเชิงปริมาณและเป้าหมายเชิงคุณภาพซึ่งเป็นผลของการดำเนินงานตามโครงการที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ในกรณีการเขียนโครงการที่ดีจะกำหนดเป้าหมายของโครงการที่ชัดเจนซึ่งควรประกอบด้วยตัวบ่งชี้และเกณฑ์ควบคู่กันไป สำหรับผู้ประเมินในกรณีนี้ผู้ประเมินต้องใช้เกณฑ์จากเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโครงการ หนึ่ง การกำหนดเกณฑ์ในแต่ละตัวบ่งชี้ไม่จำเป็นต้องระบุเป็นเกณฑ์ถาวรตายตัว อาจปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปหรือตามความเหมาะสม เนื่องจากภายใต้การดำเนินงานโครงการจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปจะกำหนดเกณฑ์ให้มีความท้าทาย มักพบได้เสมอๆ ในการประเมินเพื่อพัฒนา จะต้องเปลี่ยนเกณฑ์ที่ค่อนข้างไม่เกิดประโยชน์ เช่น

ตัวบ่งชี้ “ระดับเงินเดือนที่ได้รับบรรจุ”

เกณฑ์ “เป็นไปตามที่ กพ.กำหนด”

หากเป็นการประเมินนักเรียนนายร้อย นักเรียนนายเรือ แพทย์ พยาบาล เกณฑ์นี้ไม่สะท้อนคุณภาพและไม่ท้าทาย เพราะการบรรจุผู้สำเร็จการศึกษามีหน่วยงานรองรับที่ไม่มีความหลากหลาย กลุ่มหลักสูตรดังกล่าวจะผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้แน่นอนทุกครั้ง ประเมิน จึงต้องปรับเกณฑ์ให้ท้าทายมากขึ้น หรือตัดตัวบ่งชี้นี้ออกไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เกณฑ์ที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) มีการกำหนดจากหลักการเชิงวิชาการ
- 2) มีความเป็นไปได้
- 3) มีความยุติธรรม

4) สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์การประเมินแต่ละครั้ง หรือแต่ละวงรอบ

5) ได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือผู้รับประโยชน์ร่วม ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้รับการประเมิน ผู้ประเมิน และผู้ใช้ผลการประเมิน

3.3 กรณีตัวอย่างการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินโครงการ

การกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับตัวบ่งชี้ ซึ่งตัวบ่งชี้ก็ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการประเมิน การนำเสนอกรณีตัวอย่างเกณฑ์ เพื่อแสดงให้เห็นที่มาของเกณฑ์และความสอดคล้องดังกล่าว จึงจะนำเสนอโดยนำสรุปรายงานผลการประเมินโครงการมาแสดง พร้อมกับกรอบการประเมิน (Evaluation Framework) ของการประเมินโครงการนั้นๆ โดยทั่วไป กรอบการประเมิน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการประเมิน ตัวบ่งชี้ วิธีการวัด และเครื่องมือ แหล่งข้อมูล การวิเคราะห์หรือสถิติ และเกณฑ์ อาจมีความแตกต่างกันบ้าง ตามผู้ประเมินแต่ละคน แต่ละคณะหรือแต่ละทีม โดยทั่วไปควรครอบคลุมตามมิติข้างต้น ซึ่งกรอบการประเมินมักอยู่ที่ส่วนแรกหรือส่วนท้ายของวิธีดำเนินการ ซึ่งหากเป็นการทำวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) กรอบการประเมินจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อความในวิธีดำเนินการวิจัย ครอบคลุม การออกแบบการสุ่ม การออกแบบการวัด และการออกแบบการวิเคราะห์ในกระบวนการวิจัย

ในที่นี้จะขอนำเสนอกรณีศึกษา เรื่อง การวิจัยประเมินโครงการจัดการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาสาธารณสุขวิชาชีพไปตยประชาชนลาว (ดร.พงศ์เทพ จิระโร, ดร.ประชา อินัง)

กรอบการประเมิน (Evaluation Framework)

วัตถุประสงค์ ในการประเมิน	ตัวบ่งชี้	วิธีการวัด / เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูล	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ / เกณฑ์ตัดสิน
1. เพื่อประเมิน ปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)	ความพึงพอใจ (เนื้อหา,วิธีการ,ผู้สอน,สถานที่, ระยะเวลา, บรรยากาศ)	การสอบถามโดยใช้ แบบสอบถาม	ผู้เรียน	$\bar{X}$, SD	Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน >3.5
2. เพื่อประเมิน ผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation)	ความรู้ เจตคติ ทักษะ ทางการบริหารการ ศึกษา	การสอบถามโดยใช้ แบบสอบถาม	ผู้เรียน	$\bar{X}$, SD	Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน >3.5
3. เพื่อประเมิน พฤติกรรมที่ เปลี่ยนแปลงไปหลัง สำเร็จ(Behavior Evaluation)	หลังจบมีพฤติกรรมในการ ทำงานเปลี่ยนไปในทิศทางที่ พึงประสงค์	การสอบถามโดยใช้ แบบสอบถาม	เพื่อนร่วม งานของผู้ สำเร็จ	$\bar{X}$, SD	Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน>3.5
4. เพื่อประเมิน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ต่อองค์กร(Results Evaluation)	จำนวนครั้งในการนำความรู้มา ขยายผล จำนวนผลงานวิจัย ความพึงพอใจของเพื่อนร่วม งาน	แบบตรวจสอบ รายการ การนำความรู้ไปใช้ และจำนวนงานวิจัย การสอบถามโดยใช้ แบบสอบถาม	ผู้สำเร็จ เพื่อนร่วม งาน	ความถี่ ความถี่ $\bar{X}$, SD	ปีละ 2 ครั้ง/ต่อคน ปีละ 1 เรื่อง/ต่อคน Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน> 3.5
5. เพื่อประเมิน ปัจจัยนำเข้าของ โครงการ	2.1 ความพร้อมด้านบุคลากร 2.2 ความเพียงพอของงบประมาณ 2.3 ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์	-การสำรวจโดยใช้ แบบสำรวจ -การสัมภาษณ์เชิง ลึก	ผู้เรียน คณะผู้ บริหาร โครงการ	$\bar{X}$, SD	Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน> 3.5
6. เพื่อประเมิน กระบวนการดำเนิน โครงการ	3.1 ความเหมาะสมของระบบ บริหารโครงการ 3.2 ความเหมาะสมของ กิจกรรม 3.3 ความเหมาะสมของ กระบวนการประเมินผล	-การสำรวจโดยใช้ แบบสำรวจ -การสัมภาษณ์เชิง ลึก	ผู้เรียน	X , SD วิเคราะห์ เนื้อหา	Mid point average * เกณฑ์ตัดสิน> 3.5

* Mid point average แปลความหมายค่าเฉลี่ยโดยยึดจุดกลางชั้นเป็นเกณฑ์ (พงศ์เทพ จิระโร,2552)

เอกสารอ้างอิง

- เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิตา ชูโต. (2538). *การประเมินโครงการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- สมศักดิ์ ติลา,พงศ์เทพ จิระโร และคณะกรรมการประเมินโครงการ EDUCA 2010 (2553). *การประเมินโครงการประชุมนานาชาติ EDUCA 2010*.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). *รวมบทความทางการประเมินโครงการ*.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด พรหมขัย (2542). *การเขียนโครงการวิจัย* หลักการและแนวทางปฏิบัติ. นนทบุรี :จตุพรดีไซน์.
- สมคิด พรหมขัย (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ*. นนทบุรี:จตุพร ดีไซน์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2541). *การประเมินผลโครงการ: หลักการและการประยุกต์*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร : เลียงเชียง.
- พงศ์เทพ จิระโร (2552). *การประเมินโครงการ*.พิมพ์ครั้งที่ 2 ชลบุรี:บัณฑิตเอกสาร.
- พงศ์เทพ จิระโร, ประชา อินัง(2553).*การประเมินโครงการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของสาธารณสุขวิชาชีพโดยประชาชนลาว*:TTESS.
- Alkin, M. (1972). *Wider context goals and goal-based evaluations*. Evaluation Comment, 3,5-6.
- Cronbach, L.J. (1963). *Course Improvement Through Evaluation*. Teachers College Record.
- Chen H.T.(1990).*Theory - driven evaluation*. Sage Beverly Hills.California.
- Kirkpatric Donald (1975). *Evaluation training Programs: A Collection of Articles from the Journal of the American society for training and development*. Madison, Wisconsin : American Society for Training and development.
- Patton MA.(1986). *Utilization-focused evaluation*. 2nd edn.Sage, Newbury Park, California.
- Provus,M.M. (1971). *Discrepancy Evaluation for Educational Program Improvement and Assessment Berkeley, California*: Mc Cutchat Publishing Corporation.
- Scriven, M.S. (1967). *The Methodology of Evaluation*. In Perspectives of Curriculum Evaluation (AERA Monograph Series on Curriculum Evaluation, No. 1). Chicago: Rand McNally.
- Stake, R.E. (1976). *The Countenance of Educational Evaluation*. Teachers College Record.
- Stufflebeam D.L. and Shinkfied A.J. (1990). *Systematic Evaluation*. Boston / Dordrecht / Lancaster : Kluwer – Nighoff Publishing.
- Tyler, R.W. (Ed). (1969). *Education evaluation: New roles, New means*. Chicago: University of Chicago Press.
- Welch, W.W.(1974).*The Process of Evaluation*. Journal of Research in Science Teaching.11(3).